

Балла Л.В.

старший викладач;

Овчіннікова А.Ю.

студентка,

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

Харківської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНИХ І ДУХОВНИХ ПОЧУТТІВ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Художня література і усна народна творчість – невичерпне джерело мудрості, знань, духовності, краси. Крім того це – важливе джерело розвитку дитячого мовлення. Виховна та художня цінність цього виду мистецтва обумовлена специфікою засобів втілення в ньому художнього образу, насамперед, мовних засобів виразності, адже мова літературного твору є найкращою, найвищою формою літературного мовлення, якому діти прагнуть наслідувати. Казка – животворне джерело дитячого мислення, благородних почуттів і прагнення» [2, с. 77].

Актуальність даної теми пов'язана з тим, що сьогодні стали незаслужено забуватися найбільш ефективні і перевірені засоби і методи виховання дітей. Казки є одним з найдавніших засобів морального, етичного виховання майбутніх поколінь.

Аналіз літературних джерел дозволив констатувати, що високо оцінювали роль казки у вихованні та розвитку особистості дитини К. Ушинський, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Крутій, Д. Соколов, Л. Стрелкова та інші. Зокрема, Л.П. Стрелкова, наголошує на тому, що казка активізує уяву дитини, заставляє її співпереживати і внутрішньо співдіяти з персонажем, в результаті чого у дитини з'являються не лише нові знання і уявлення, але, що найголовніше, нове емоційне ставлення до оточуючого: до людей, предметів та явищ [1, с. 56].

Дитячі психологи вважають це великим упущенням батьків у справі виховання дітей. Багато малюків не чули ні про Колобка, ні про Червону Шапочку, ні про Івасика Телесика, і дуже шкода. Тому що діти, яким читають казки, швидше починають говорити, і не просто видають набір слів, а висловлюються цілими реченнями гарною літературною мовою. Багатьом дітям батьки не читають казки.

Казкотерапія – це найдавніший психолого-педагогічний метод. Він визнається як один з найефективніших видів естетотерапії для дітей (особливо дошкільного та молодшого шкільного віку) [5, с. 254].

Казкотерапія, звичайно, найбільш дитячий метод, тому що вона звернена до чистого дитячого початку кожної людини. Зразки усної народної творчості, які виникли і функціонують у дитячому середовищі: ігрові пісні, лічилки, жарти, дражнилки, мирилки, кричалки тощо [1, с. 226].

Вчені називають такі 5 основних причин демонстрування дитиною свого протесту проти соціуму: бажання привернути до себе увагу дорослого; бажання володарювати (завдання при роботі з казкою – навчити таку дитину відчувати незмінний тягар людини яка володіє владою-турботу про своїх підлеглих); помста дорослим; дитині страшно; у дитини не сформоване почуття міри (невихованість) [5, с. 258].

Через сприйняття казок ми виховуємо дитину, розвиваємо його внутрішній світ, лікуємо душу, даємо знання про закони життя і способи прояву творчої сили та кмітливості. Казка відома дітям з дошкільних років. Її привабливість – у сюжетності, таємничості, фантастичності. Неможливо уявити дитяче мислення без казки, живої, яскравої, яка засвоюється свідомістю, почуттями людини як певної сходинки людського мислення [4, с. 45].

Важливою рисою казкового епосу є яскраво виражена дидактична спрямованість казок. Це своєрідна історія життя, яка у доступній формі несе дітям історичну правду, інформацію про історію життя українського народу.

Для маленької дитини художня література й дитяча книжка є потужним засобом емоційного розвитку, тому що спостерігаючи за виразом обличчя дорослого, який читає книгу, та розглядаючи ілюстрації, дитина м намагається наслідувати вираз обличчя того, хто їй читає вірш, казку чи оповідання, копіює вираз обличчя персонажів літературних творів – показує як вони радіють, сумують, як дивуються. Слухаючи літературні твори, дитина вчиться радіти, співчувати та сумувати. Отже вона не тільки знайомиться з різними емоційними станами людини, а й тренується відчувати та передавати свої почуття. У дошкільному навчальному закладі жоден із жанрів літератури не користується такою популярністю, як казка. Прекрасний витвір народної фантазії, казка приваблює не тільки гуманістичними ідеями, а й досконалою формою, що є наслідком роботи над нею багатьох поколінь

казкарів. Казка – це усний народний твір, який виник у безпосередньому спілкуванні оповідача зі слухачами [3, с. 145].

Психологи, педагоги, лінгводидакти вважають казку дієвим засобом виховання й використовують її для розвитку різних сторін особистості дитини. Виразно, в доступній для дитини формі казки розкривають національні та загальнолюдські цінності, що склалися історично. Вони виступають своєрідною історією життя, яка в доступній формі несе дітям інформацію про історію життя українського народу.

Протягом тисячоліття народ видозмінював, опоетизовував історію, але ім'я та славу героя залишив незмінною. У казках збирається все варте уваги нащадків, це своєрідний сплав життєвого досвіду і мрій, реальності й вимислу, який вчить дітей і є скарбом народної дидактики. Саме тому вони потребують вивчення їх педагогічної цінності для розвитку та виховання дитини в дошкільний період.

Ученими доведено, що через емоційну взаємодію з образами діти засвоюють певні знання і уявлення, виробляють конкретні судження, формулюють особистісні висновки. Адже, на думку К. Ушинського, дитина «...мислить образами, формами, фарбами, звуками», тому здатна до систематизації та усвідомлення знань через певні образи. Чим яскравішим є образ, тим сильніше впливає він на почуттєву сферу дитини, забезпечуючи міцність запам'ятання отриманої інформації. Яскраві образи у поєднанні з пізнавальною інформацією втілені саме у казках [2, с. 89].

Окрім читання, розповідання й бесіди, педагогами дослідниками А. Богуш, Н. Лисенко, підкреслено важливість застосування таких методів і форм роботи з казкою, як перегляд казок у телепередачах і кінофільмах, дидактичні ігри за мотивами казок, переказування знайомих творів дітьми, створення нових казок на старий лад, самостійне складання дітьми нових казок. Саме останні з перелічених методів виділяв видатний педагог В. Сухомлинський, стверджуючи, що створення казок один з найцікавіших для дітей видів поетичної творчості й водночас важливий засіб розумового розвитку.

Отже, казка – найпопулярніший в дошкільному віці вид літературної творчості, що розкриває безмежний світ дитячої уяви. Найважливіша функція казки полягає у вияві моральних цінностей, засвоєння гуманних принципів, розвитку мовлення, здатності до етичних суджень і оцінок, формуванні у слухачів дружніх відносин, любові до рідної землі.

Список використаних джерел:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. – 2-ге вид., випр. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Кононко О.Л. Душевність, людяність, щирість // Дошкільне виховання. – 1999. – № 2. – С. 8–9.
3. Лещенко О.М. Естетичне виховання дітей дошкільного віку // Дошкільне виховання. – 2003. – № 9. – С. 12-16.
4. Медведева И.Я., Шишова Т.Л. Книга для трудных родителей. – М.: Роман-Газета, 1994. – 269 с.
5. Фесюкова Л.Б. Воспитание сказкой: Для работы с детьми дошк. возр. – Харьков: Фолио, 1996. – 464 с.

Джежер-Личова С.М.

вихователь-методист,

КЗДО № 1 «Малютко», м. Сватове

ЕМПАУЕРМЕНТ-ПЕДАГОГІКА – ЦЕ ШЛЯХ ВІД МОТИВАЦІЇ І НАТХНЕННЯ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Наш час – це ера цивілізації, епоха організаційних та інформаційних технологій, епоха технічної культури, епоха відповідального, дбайливого ставлення до довкілля та здоров'я людини. Новому періоду розвитку людства має відповідати нова філософія освіти, нові системи, нові моделі навчання.

Сталий розвиток – це стабільний, збалансований розвиток економічної та соціальної сфер при раціональному використанні екологічних ресурсів для забезпечення здорового та якісного життя нинішніх та майбутніх поколінь. Освіта для сталого розвитку в навчальному процесі передбачають такі зміни:

1. Для педагогів – це перехід від передачі знань до створення умов для їх активного засвоєння та отримання практичного досвіду.
2. Для дітей – це перехід від пасивного засвоєння знань до активного їх пошуку, практичного осмислення (висловлювати та відстоювати